

**ЗАХТЕВ
ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЕШТАЈ О ПРЕДЛОГУ ТЕМЕ
ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

Шифра за идентификацију
дисертације _____

Шифра УДК¹ (бројчано) _____

**СТРУЧНОМ ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Молим да у складу са чл. _____ Закона о високом образовању и чл. _____ Статута Универзитета дате сагласност на извештај комисије о оцени теме докторске дисертације:

Назив дисертације: **Ерос и Правда: Редифинисање односа љубави и политике у делима Адријане Рич и Арундати Рој.**

Научна област УДК (текст): **Англистика**

Ментор (име и презиме, звање): **Др Лена Петровић, редовни професор**

(Навести пет потпуних референци за радове ментора из уже научне или уметничке области из које је тема дисертације):

Lena Petrović, 'Plato's legacy: A Revision', *Facta Universitatis, Language and Literature Series*, Vol. 7, No 1, 2009, str. 1-17, ISSN 0354-4702, UDC 82.0 : 14 **M52**

Lena Petrović, "Remembering and Dismembering: Derrida's Reading of Levi-Strauss", *Facta Universitatis*, Vol. 3, No. 1, 2004, pp. 87-96. UDC 82.09+[82:001.8] **M52**

Lena Petrović, 'Hear the voice of the artist: Postmodernism as a Faustian Bargain', *Теме*, br. 1, Januar - mart, Универзитет у Нису, 2011, str. 277-300, UDK 82.02 Postmodernizam, 821.111 – 2.09, **M24**

Lena Petrović, 'Harold Pinter and the Politics of the Absurd', *Теме*, br. 1, Januar - mart, Универзитет у Нису, 2011, str. 301-316, UDK 821. 111 – 2.09: 792.9 **M24**

Lena Petrović, 'Play Up, Play Up and Play the Game': On Globalization, Multiculturalism and University, *Facta Universitatis, Series Linguistics and Literature*, 2010, Vol. 8, No.1, pp. 47 – 62. UDC 821.111(73).09. **M51**

Кратко образложење теме (до 100 речи):

Предмет предложене дисертације јесте упоредна анализа начина на који се у делима две савремене списатељице и активисткиње, Адријане Рич и Арундати Рој, критика друштвених аномалија фокусира на вековну дисоцијацију ероса и политике, идеолошки потпомогнуту низом других, филозофских и етичких, дихотомија, а визија праведнијег друштва.

¹ УДК - Универзална децимална класификација (налази се у библиографи сваког факултета)

артикулише из перспективе њиховог редифинисаног, узајмног односа. У раду ће се користити компаративни и интердисциплинарни приступ, примерен поступку самих ауторки, чија поезија, роман, и есеји задиру у области психоанализе, социологије, историје, антропологије и педагогије. Закључци до којих оне долазе доведоше се у експлицитну везу са увидима хуманистички оријентисаних мислилаца из поменутих области. (Х. Маркузеа, Е. Фрома, Криса Најта, Хелене Шин, бел хуко, Еме Сезера, Паола Фрера, и других) као и формулацијама и политичком праксом активиста из редова савремених уметника, драматурга и критичара. Оваква историјско-идејна контекстуализација, што је неопходна стратегија у одређивању значаја сваког савременог аутора, истовремено би допринела и ревалоризовању већ годинама оспориваних, а у ери циничних етичких и интелектуалних компромиса са глобалистичком, нео-колонијалном, идеологијом, све актуелнијих хуманистичких начела духовног уцеловљенља, истине, и универзалне правде, што би такође био један од предвиђених исхода предложене дисертације.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата: **Јадранка Пејановић**

Назив завршеног факултета: **Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу.**

Одсек, група, смер: **Одсек за филологију, Студијска група за енглески језик и књижевност**

Година дипломирања: **2007**

Назив магистарског рада, односно докторског студијског програма:

Докторске студије из књижевности

Научно подручје: **Филолошке науке**

Година одбране:

Факултет и место: **Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац.**

Број публикованих радова (навести референце за три најважнија рада кандидата из уже научне области из које је тема дисертације):

1. 2009. Јадранка Пејановић, „Уметност и жива традиција у свету дисоцијације сензибилитета и платонског импулса романа *Бог Малих Ствари*“, у *Савремена проучавања језика и књижевности*, Књига 2, Зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2009. стр. 57-65. (ISBN 978-86-85991-17-2) **М 63**
2. 2009. Јадранка Пејановић, „Опозиција „луд“/„нормалан“ у друштву културе доминације и уметност као одговор на ограничавајуће механизме културе доминације (драме Шејле Стивенсон: *The Memory of Water* и *Five Kinds of Silence*“, *Наслеђе*, Год. 6, бр. 14/2, Крагујевац, 2009. стр. 71-82. (ISSN 1820-1768, УДК 821.134.2.09-31) **М 51**
3. 2009. Јадранка Пејановић „Механизми култура доминације колонизованих и колонизатора у делима *Космополис*, Дон ДеЛило и *Бог Малих Ствари*, Арундати Рој“, Књига 2, Зборник радова са петог међународног интердисциплинарног симпозијума одржаног 1. децембра 2009. године на Филозофском факултету у Новом Саду, Филозофски факултет, Нови Сад, 2009, стр. 1247-1253. (ISBN 978-86-6065-043-8). **М 33.**

Назив и седиште организације у којој је кандидат запослен: **ОСНОВНА ШКОЛА "Светозар Марковић", Крагујевац.**

Радно место: Наставник енглеског језика.

**ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ
ЧЛ. ____ ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ЧЛ. ____ СТАТУТА
УНИВЕРЗИТЕТА
У КРАГУЈЕВЦУ**

У прилогу вам достављамо: - Извештај Комисије о оцени теме;
- Одлуку научно-наставног већа факултета
одобравању теме за израду докторске дисертације

(место и датум)
ДЕКАН ФАКУЛТЕТ

**ФИЛОЛОШКО УМЕТНИЧКИ
ФАКУЛТЕТ - КРАГУЈЕВАЦ**

РЕГИСТРОВАНО: 1302 2012			
Опш. ред.	Број	Прилог	Број листи
01	160/1		

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ОДСЕКА ЗА ФИЛОЛОГИЈУ ФИЛОЛОШКО-
УМЕТНИЧКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Одлуком број 1739/13 од 14.12.2011, а на основу предлога Наставно-научно-уметничког већа Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу, Стручно веће за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу одредило нас је за чланове комисије за писање извештаја о подобности теме докторске дисертације "Ерос и Правда: Редифинисање односа љубави и политике у делима Адријане Рич и Арундати Рој" кандидаткиње **ЈАДРАНКЕ ПЕЈАНОВИЋ**. На основу увида у образложење теме и осталу документацију коју је кандидаткиња приложила, подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Кратка биографија кандидаткиње

Јадранка Пејановић рођена је 1983. године у Крагујевцу. На Групи за енглески језик и књижевност Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу дипломирала је 2007. године са просечном оценом 8.13. Исте године уписала је докторске студије, смер Наука о књижевности на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, и у року положила све испите предвиђене планом и програмом докторских студија. Од 2008. године запослена је у основној школи „Светозар Марковић“ као наставник енглеског језика.

2. Наслов, предмет и хипотезе докторске дисертације

Наслов предложене докторске дисертације Јадранке Пејановић је "Ерос и Правда: Редифинисање односа љубави и политике у делима Адријане Рич и Арундати Рој." Предмет дисертације је компаративно истраживање начина на који Адријана Рич и Арундати Рој у својим делима, као и у свом животу, кроз политички ангажман, деконструишу традиционално одређење ероса као политички неутралног или непожељног искуства, и указују на могућност и потребу да се између разних видова љубави, укључујући и еротску, и друштвене правде успостави нов, узajмни однос.

Адријана Рич (Adrienne Rich, рођена 1929. године), савремена америчка песникиња, аутор неколико књига есеја, феминиста и активни борац за људска права, сматра се најутисајнијом књижевном и интелектуалном фигуром у англофоном свету у другој половини прошлог века. Теме заједничке њеним песмама и есејима јесу жудња, сексуалност, политика и поезија, а доследна ауторска намера да се поменути појмови одбране од традиционалних или тривијализујућих тумачења, релативизирају из перспективе хуманистичке поставке о креативној моћи људске имажинације и примене у свакодневной пракси. Наслов је јужноафричку ауторку и

добитницу Нобелове награде Падилу Гордимер да Адријану Рич назове Блејком двадесетог века.

Адријана Рич је почела своју песничку каријеру борећи се, попут модерниста пре ње, за сопствено избављење од лажних улога (послушне ћерке, супруге, снаје, традиционалне самопрегорне мајке) које класно патријархално друштво памће женама, и трагајући за начином да се потврди као стваралац и љубавница, (што је кључни мотив у збиркама поезије *Snapshots of a Daughter-in-law*, *Diving into the Wreck*, *The Dream of the Common Language*, *Twenty-one Love Poems* као и збиркама есеја *On Lies, Secrets, Silence* и *Blood, Bread, Poetry*), да би средином седамдесетих открила да 'бројати своје уздахе у мраку', и бележити сопствене чежње - није довољно. Отада она своју поезију, са све израженије политичком тематиком, унотињује активним друштвеним ангажманом. Одбацујући традиционалну дефиницију политике као вештине владања људима, или учешћа у државним пословима, Адријана Рич подесћа да је политика, као и поезија, импулс да се створи оно што је људски могуће. Међу бројним јавним наступима у којима је бескомпромисно критиковала унутрашњу и спољну политику САД, као наставак империјалистичке историје освајања, убиства и лажи, истиче се онај у коме је јавно одбила да прими најугледније признање, National Medal for Arts, држава додељује уметницима, са образложењем да је смисао уметности, онако како је она поима, неспојив са циничном администрацијом Била Клинтона. Овим и сличним акцијама, Адријана Рич демонстрира своје уверење да се осећање заједништва, доживљај за оно "МИ" , који је изгубљен, пеће се обновити све док просечни бели Американци остаје слеп за „велике тамне птице историје“, а лични живот буде "једини који можемо да поднесемо". Ово је могућа утопија, сматра Адријана Рич, подсећајући да идеје великих револуционарних мислилаца, попут Маркса, Че Геваре, Розе Луксембург, и даље живе у савременом свету кроз многобројне примере побуна и борби против репресивних система.

На сличан начин се Арундати Рој (Arundhati Roy, гођ. 1961.), индијска списатељица, аутор филмских сценарија и активисткиња, јавности прво представила романом *Бог Малих ствари*, награђеним Букеровом наградама 1997, чија је тема критика британске империјалистичке идеологије и патријархално-кастинског система у Индији, са становишта табуа које обе културе стављају на љубав. У лику главног јунака, 'недодирљивог' Велуте, чија се неокрњена хуманост исказује у његовом еротском "умећу љубави" подједнако као и у његовом револуционарном, комунистичком опредељењу, транспонован је увид Арундати Рој о природи односа љубави и правде. Показујући да је у кастинском систему , као и осталим типовима патријархалног друштва, љубав сведена на присилу и застрашивање жена од стране очева и мужева, Арундати Рој такође истиче да придошли британски капитализам, привидно ослобађајући и прогресиван, у ствари љубав усмерава ка материјалним стварима, наводећи при том потлачене да воле и опонашају господаре а сопствену историју и традицију заборављају. У роману се приказују феномени којима се бавио, између осталих и Хенри Луис Гејтс, по чијем мишљењу колонизатори редовно преносе своју концепцију идентитета, у случају поменутог романа, 'дискурс Енглеза' на освојене народе, колонизујући их "изнутра".

Међутим, после овог првог романа, који је на неки начин и ламент над судбином "бога малих ствари" – личних, приватних радости, међу њима и еротске и љубавне среће – чији поклоници у роману сви бивају жртвовани богу "великих ствари", неумитном и немилосрдном механизму историје, Арундати Рој престаје да пише романе и посвећује се критичком промишљању текуће глобалистичке политике, смештајући ситуацију у Индији и Пакистану у контекст велике приче о западно-европској и америчкој капиталистичкој и расистичкој доминацији над осталим делом планете. У збиркама есеја које су уследила након објављивања њеног првог и јединог романа, Арундати Рој се у суштини бави питањима моћи и њене злоупотребе. Поред есеја у којима разоткрива право лице глобализације, а превасходно масовно искорисћавање сиромашних од стране предаторских корпорација, Арундати Рој даје пример, својим личним присуством и гласом у кризним подручјима, пре свега у Индији, одакле по правилу стижу намерно идеолошки замагљени или неистинити званични извештаји, како и коме треба пружити отпор, а коме подршку, демонстрирајући на тај начин да насупротив моћи, која се користи за манипулацију људима, стоји активизам који тежи позитивној промени.

Арундати Рој тренутно је једна од најконтроверзнијих уметника и активиста у Индији. Оштро ктигигована због 'опсцености' у приказивању љубави у роману *Бог малих ствари*. Арундати Рој је такође судски изречена казна јавног презира и једнодневни притвор због непомирљиве, радикалне осуде индијске 'инстант-мике' демократије, против које је дигла глас и приликом свог одбијања да прими националну награду индијске Академије науке и уметности, образлажући свој гест, попут Адријане Рич, протестом против званичне индијске политике "послушничког односа према Сједињеним државама, што се одражава у насилном и немилосрдном дехуманизовању индустријских радника, растућој милитаризацији и економском нео-либерализму."

Подударности, како се може закључити из приложеног образложења, у критици друштвених аномалија и стратегијама отпора којима прибегавају А. Рич и А. Рој, бројне су и разноврсне. За потребе ове тезе, најбитније су оне које у оквиру својих текстова ове ауторке артикулишу из перспективе редефинисаног односа ероса и правде. Компаративном анализом тема, мотива и поступака којима се при томе служе биће обухваћене одабране песме из свих до сада објављених збирки поезије Адријане Рич, као и, поред већ поменутих, књиге есеја под насловом *What is Found There: Notebooks on Poetry and Politics*, *A Human Eye: Essays on Art in Society, 1997-2000* и *Midnight Salvager*; посебан предмет истраживања биће оне публикације у којима Адријана Рич узроцима актуелне кризе приступа антрополошки, доводећи их у везу са патријархалним поретком и онтологијом, као што је књига *Of Woman Born*. Арундати Рој ће бити представљена романом *The God of Small Things* и есејима из збирки *An Ordinary Person's Guide to the Empire, Power Politics, The Checkbook and the Cruise Missile, The Cost of Living, Field Notes on Democracy: Listening to Grasshoppers* и *The Algebra of Infinite Justice*.

Кандидат Јадранка Пејановић наводи три главне хипотезе на којима ће се заснивати предложено истраживање, а то су:

1. Претпоставка о узрочно-последичној вези између моралног дебакла западне цивилизације, посебно актуелне глобалне економске и школске кризе, и историје злоупотребе, контроле, или сузбијања љубави, од којих се једна састоји у систематском одвајању ероса од правде, те да критика тог насилног раздвајања као и предложене алтернативне представљају заједничку тему у делима Адријане Рич и Арундати Рој.

2. Друга хипотеза овог рада односи се на порекло и начине (психоналитичке и социјалне) на који функционишу патријархални принципи послушности, хијерархије и уздржавања од задовољства. Она подразумева анализу односа класног друштвеног уређења и свргавања женског начела, да би се показало да је тај реакционарни преврат у етици био нужен од оног тренутка када су се јавиле прве неједнакости и прве неправде, а са њима и потреба да се одгајањем послушних, сексуално инхибираних, кривицом оптеречених субјеката, такав несправедан поредак заштити од преиспитивања, дестабиловања и рушења.

3. Коначно, полазећи од још увек актуелне и валидне хуманистичке претпоставке - да је у тренутку владавине утилитарне глобалистичке парадигме другачији свет ипак могућ - кандидаткиња ће у предложеној тези истраживања Адријане Рич и Арундати Рој (о могућности редефиниције ероса и друштвене правде и одговарајућим променама које би ово гледиште требало да иницира у психологији, етичкој теорији, и практичној педагогији) представити у контексту савремене културолошке теорије, да би демонстрирала специфичност, и предност, њихових, хуманистичких, решења над такозваном 'радикалном', анги-хуманистичком критиком културе коју фаворизују тренутно престижне постмодернистичке верзије феминизма, нео-марксизма, пост-колонијализма.

Комисија сматра да наведеним хипотезама треба додати и четврту, која се у образложењу теме иначе подразумева, а у оквиру које би се, на примеру уметничких остварења и политичког активизма Арундати Рој и Адријане Рич, изнова размотрио (анти)идеолошки статус уметности, односно још једном поставила питања о томе да ли, под којим условима и у којој мери, уметност, која је дискурс чак и када је ангажована, може бити активни чинилац материјалних друштвених промена, и, с друге стране, може ли икада материјална друштвена промена бити и остати револуционарна без активног учешће уметности.

3. Подобност кандидата

Јадранка Пејановић је до сада учествовала на више међународних и домаћих научних скупова са следећим саопштењима:

1. „Уметност и жива традиција у светлу дисоцијације есизибилитета и платонског импулса романа *Бог Малих Ствари*“, усмено излагање на I научном скупу младих филолога – *Савремена проучавања језика и књижевности*, ФИЛУМ, Крагујевац, 14. 02. 2009.
2. „Theatre and art as the mirror of the culture of domination and man's condition in it in the dramas *A Memory of Water* and *Five Kinds of Silence*, Shelagh Stephenson“, усмено излагање на осмој интернационалној

конференцији "LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURAL POLICIES – FROM EVOLUTION TO INVOLUTION", Department of British and American Studies of the University of Craiova, Romania and English Department of the Ruhr University Bochum, Germany, Craiova, Romania, October 2-4, 2009.

3. „Механизми култура доминације колонизованих и колонизатора у делима *Космополис*, Дон ДеЛида и *Бог Малих Ствари*, Арундати Рој“, усмено излагање на Међународном интердисциплинарном симпозијуму СУСРЕТ КУЛТУРА, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ САДУ, Нови Сад, 1. 12. 2009.
4. „Хибридизација женског индијског постколонијалног идентитета (Арундати Рој: *Бог Малих Ствари*)“, усмено излагање на научном скупу Језик, књижевност, промене, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ, Ниш, 24. 04. 2009.

Јадранка Пејановић објавила је следеће научне радове:

1. 2009. Јадранка Пејановић, „Уметност и жива традиција у свету дисоцијације сензибилитета и платонског импулса романа *Бог Малих Ствари*“, у *Савремена проучавања језика и књижевности*, Књига 2, Зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2009, стр. 57-65. (ISBN 978-86-85991-17-2) М 63
2. 2009. Јадранка Пејановић, „Опозиција „луд“/„нормалан“ у друштву културе доминације и уметност као одговор на ограничавајуће механизме културе доминације (драме Шејле Стивенсон: *The Memory of Water* и *Five Kinds of Silence*)“, *Наслеђе*, Год. 6, бр. 14/2, Крагујевац, 2009, стр. 71-82. (ISSN 1820-1768, УДК 821.134.2.09-31) М 51
3. 2009. Јадранка Пејановић „Механизми култура доминације колонизованих и колонизатора у делима *Космополис*, Дон ДеЛило и *Бог Малих Ствари*, Арундати Рој“, Књига 2, Зборник радова са петог међународног интердисциплинарног симпозијума одржаног 1. децембра 2009. године на Филозофском факултету у Новом Саду, Филозофски факултет, Нови Сад, 2009, стр. 1247-1253. (ISBN 978-86-6065-043-8). М 33.

4. Преглед стања у подручју истраживања

Прелиминарна истраживања које је Јадранка Пејановић обавила указују да је упозната са за њену тему најрелевантнијим историјским, културолошким и књижевно-теоријским чињеницама и претпоставкама. Ерос и друштвена правда, и њихов међусобни однос, предмет су филозофских, научних, културолошких уметничких промишљања и књижевних остварења, од класичних грчких теорија идеалне државе до савремених теорија културе. Ретко су међутим ови појмови теоретски сагледавани другачије него кроз неопходну међусобну дисоцијацију, па ће, зарад истичања оригиналног доприноса Адријане Рич и Арундати Рој тој теми, упоредна анализа њихове књижевних текстова и политичке праксе бити вишеструко контекстуализована. Значај њихових настојања да 'љубав преведу у акцију' биће сагледан, пре свега, историјски, у односу на дугу традицију сегрегације личне, афективне сфере, а поготову ероса, као политички и морално ометајућег импулса. Од

Платона, а по Ничеовом мишљењу, већ од Сократа па до још увек не сасвим превазиђеног репресивног хришћанског пуританизма, страствени, емотивни, или супралогички импулс изазива неповерење, стрепњу, или моралну индигнацију, јер може само да деградира појединца и дестабилизује друштвени поредак. Традиционалне практичне поларизације између приватног/афективног и политичког/рационалног домена и низа филозофских дихотомија којим су подржаване нису међутим сасвим ишчезле са појавом револуционарних политичких, и феминистичких покрета почетком 20. века. Како исправно примећује кандидаткиња у свом образложењу теме, привремени напредак још једном ће бити заустављен, и то управо у сри привидне политичке и сексуалне толерације. Постмодернистичка теорија и идеологија, наиме, наново одвајају друштвену праксу од ероса, промовишући, како је то приметио Тери Иглтон, политичку равнодушност, тиме што егзистенцијалну потребу за сексуалном љубављу лишавају пене духовне димензије, односно потешцијала да прерасте у универзалну емпатију и своде је на физиолошку сексуалност. Ова стратегија, коју је Херберт Маркузе исправно назвао "репресивном десублимацијом", "ослобађајућа" је само утолико што сексуално понашање и потребе, без обзира у ком се виду испољавало и на које се начине задовољавало, не подлежу више никаквој етичкој евалуацији.

Управо одбацавање ове, и других лажних дихотомија, карактеристично је за Арундати Рој и Адријану Рич, које и у својим уметничким трагањима а и сопственом животу теже ономе што би се могло назвати целовитост или уцеловљење. Стога ће се у оквиру предложене теме њихови увиди анализирати и вредновати и синхронно, у контексту савремене феминистичке мисли и праксе, да би се под привидном сличношћу указало на суштински различите исходе која деле Арундати Рој и Адријану Рич од већине савремених феминисткиња, које на разне начине заговарају груписање жена на једној од две поларизоване позиције: једна је милитантна кампања за изједначавање жена са мушкарцима, при чему се све оно што се традиционално сматрало женским атрибутима или сфером – материштво, емоционалност, сензуалност, несебична љубав према другом – тумачи као културно конституисана родна разлика и одбацује зарад једнакости у остваривања друштвене моћи; друга, која има порекло у француској психоаналитичкој теорији, инсистира на појму женскости, коју фаворизује у односу на мушки принцип, уздижући телесност, ирационалност, као и њихов одраз у ирационалном, искохерентном језику и вербалном бесмислу у еквивалент друштвене револуције.

Адријана Рич и Арундати Рој успешно се олуциру не само оваквим екстремним позицијама у феминистичкој пракси, већ исто тако и међусобно потирућим алтернативама између уметности и друштвеног ангажмана, па којима инсистирају практично сви марксистички и нео-марксистички теоретичари – изузев самог Маркса. Стога ће се редифиниције међусобних односа ероса, друштвене правде, уметности и политике које нуде Адријана Рич и Арундати Рој бити размотрене у светлу марксистичке теорије друштва. Како кандидаткиња наглашава у свом образложењу, не прихватајући ни у овој, као ни у другим сферама свог интересовања ниједан став безусловно и догматски, обе ове ауторке креативно преиспитују марксистичку традицију, и успевају да у њој идентификују оно што има непролазну вредност за разумевање наше историје, сачињене од кратких тренутака

револуционарних победа и других периода неправди и моралних пораза. Имплицитно одбацујући ону врсту марксизма чији су представници заборавили да је суштинеко марксистичко начело дијалектичка тензија, а не несводиви дуализам, Адријана Рич и Арундати Рој налазе упориште за своје идеје о заједничком и јединственом пореклу љубави, правде, савести и стварачког импулса у марксистичкој теорији настанка породице и приватне својине и државе. Прихватајући, изричито или имплицитно, тезу о матријархалним заједницама као моделу могућег егалитарног друштва, Адријана Рич и Арундати Рој се придружују оптим савременим уметницима који се одупиру етосу постмодернизма, и у чијим визијама о социјалној правди остаје и обнавља се аутентична слободарска традиција.

Овим се отвара нови, и коначни, контекст у коме кандидаткиња намерава да сагледа допринос Адријане Роч и Арундати Рој читању односа ероса и правде, а то је традиција модернизма у књижевности. Наиме, за разлику од великих модерниста, који су историју и политику схватили као кошмар из којег су желели да се пробуде, и свој бунт против друштвених зала изражавали афирмацијом личног и приватног искуства као јединог преосталог домена у коме се љубав може десити, Адријана Рич и Арундати Рој траже начине да љубав учине политички делотворном. Тиме оне не дезавуишу модернисте, чије су одбране ероса у одређеном историјском тренутку (суверене владавине пуританског морала, и његових лажних сентименталних сублимација) имале револуционарни потенцијал: у том смислу, Јадранка Пејановић наводи аргумент савременог стичког филозофа Марге Нусбаум, која у својој студији о емоцијама под насловом *The Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotions*, говорећи о Џејсму Џејсу, insistира да је било неопходно, управо ради њеног значаја у изграђивању универзалне емпатије, и осећања правичности, коначно схватити љубав не као успон у платонски свет трансценденталних идеја, већ као силазак, пад у материју – нагонску, страствену путеност. Џорџ Орвел је, у контексту своје критике тоталитарних система, то назвао привременим повлачењем у 'утробу кита', како би се заштитили или обновили остаци људскости коју репресивне идеологије увек теже да сасвим искорене. У ери постмодерне сексуалне пермисивности, међутим, када се сексуалност (и порнографија) свесно злоупотређувају, нарочито на западу, да би се човек деполитизовао, постало је неопходно, како је то опет формулисао Салман Рушди, изаћи из "утробе кита" и своју хуманост потврдити у политичкој борби за очување хуманости других, понајвише обесправљених класа и раса.

5. Значај и циљ истраживања са становишта актуелности у одређеној научној области

Циљ овог истраживања је да доведе у везу две савремене ауторке, Адријану Рич и Арундати Рој, које до сада нису биле предмет значајнијих истраживања на нашем говорном подручју, и о којима, упркос обимној критичкој литератури на енглеском посвећеној свакој понаособ, још увек не постоји компаративна студија. При том би једна од примарних намера овога рада била да предочи да постоји алтернатива актуелној политици, односно креативније виђење будућности нашег друштва него што нуди идеологија глобализације, и да се оно темељи, између осталог, на другачије

него традиционално успостављеном односу односу ероса и правде: насупрот историјском понављању обрасца којим се они раздвајају, љубав и политика могу, и изворно јесу, нераскидиви феномени. Овакво схватање њиховог односа, што предложена дисертација има за циљ да покаже на узорку дела поменутих списатељица и активисткиња, указује на могући излазак из "историје ужаса", чија актуелна, глобалистичка, фаза прети да се заврши глобалном економском и школошком катастрофом.

6. Веза са досадашњим истраживањима

Истичући оригиналност ревизије којој Адријана Рич и Арундати Рој подвргавају однос ероса и правде наспрам привидно револуционарних, а суштински за актуелну глобалистичку идеологију пожељних постмодерних алтернатива, Јадранка Пејановић такође указује на њихову везу са дуго оспораваном, али тренутно све актуелнијом хуманистичком традицијом којом се надахњују не само оне, већ и многи други савремени ствараоци и интелектуалци, међу њима низ драмских писаца са краја прошлог века као што је недавно преминули Харолд Пинтер, потом Едвард Бонд, Карол Черчил, и др. Коментаришући текстове, књижевне, феминистичке и политичке Адријане Рич и Арундати Рој, Јадранка Пејановић ће се стога позивати на идејно сродне антропологе и теоретичаре културе као што су Бахофен, Енгелс, Фром, и савремени антрополог Крис Најт, које повезује јединствена идеја о демократском карактеру матријархалног друштва, односно о сличности препатријархалних, на заједничкој својини, одсуству сексуалне и класне дискриминације и појму безусловне среће заснованих заједница са социјалистичким друштвом. Међу савременим мислиоцима из других делова света, који се такође позивају на фундаменталне идеје марксизма, и у сећању на првобитни склад виде јемство могуће праведније будућности, Јадранка Пејановић цитира, између осталих, и Едуарда Галеана, који каже да за становнике Латинске Америке, постоје два гласа из прошлости. Један глас им говори да су сви деца мајке Земље и да она није на продају, и други их подсећа на солидарност првобитне заједнице у којој су некада сви заједно производили и живели. Ти гласови, у којима су садржане идеје социјализма, не припадају само прошлости Латинске Америке, већ упућују и на њену потенцијалну будућност, јер, за разлику од капитализма који је је увезен из Европе и туђ, идеја социјализма никада није била страна њеном колективном бићу. У вези са њеним постколонијалним аспектом, однос љубави и правде у делима Адријане Рич и Арундати Рој, размотриће се такође из перспективе револуционарних идеја постколонијалних аутора из педесетих и шездесетих година прошлог века, као што су Еме Сезер и Франц Фенон, који су принцип љубави преводили у активну борбу за деколонизацију, односно правду, (за разлику од 'репресивне толеранције' коју намећу постмодерни постколонијални теоретичари својим пледирањем за пацифизам, а пренебрегавајући при том очигледну чињеницу да је, по речима Едварда Бонда, 'пацифизам у неправедном свету неморалан') и заговорника нове "педагогије за потлачене" као што су Паоло Фрер и бел хукс.

7. Методе истраживања

У предложеном истраживању кандидат Јадранка Пејаловић се од многих могућих метода определила за компаративни, културолошки и интердисциплинарни, сматрајући их очигледним избором који намеће сама тема. То се нарочито односи на компаративни приступ, који се се подразумева и у самом наслову дисертације, којим су обухваћена дела две ауторке. Културолошки и интердисциплинарни приступ примерен је поступку самих ауторки, у чијој се поезији и роману однос ероса и правде, исцитује из вишеструке - митолошке, идеолошке, психолошке, етичке - перспективе, и чији есеји такође задиру у области социологије, антропологије, психоанализе и историје. Закључке до којих Адријана Рич и Арундати Рој долазе биће стога доведени у експлицитну везу са сличним увидима аутора из поменутих области. О нужности активне улоге љубави у друштвеном животу, поред Марте Пусбаум, у чијим се делима ова тема не везује за марксистичку мисао, посебно ће бити значајни антрополошки, психоаналитички и социолошки ставови Ерика Фрома, Херберта Маркузеа, Криса Најта, и Бел Хукс, сви непосредно или посредно изведени из Енгелсове студије *Порекло породице, приватне својине и државе*, док ће о потреби прожимања уметности и политике ставови Адријане Рич и Арундати Рој бити поткрепљени идејама савремених активиста међу драматурзима, попут Питера Салерса, Харолда Пинтера, Едварда Бонда, романописца и есејисте Салмана Руждија, као и критичара Дарка Сувина. Такође, у дисертацији ће се однос политичког и приватног сагледавати и из визуре постколонијалне критике Еме Сезера, Наоло Фреира, Франца Фанона, Едуарда Галсана, убеђених у неопходност политичког активизма у отпору против нових глобалних система експлоатације.

8. Очекивани резултати докторске дисертације

Од кандидата се очекује да у довршеној дисертацији, на основу компаративних анализа репрезентативних узорака из њиховог стваралаштва, пружи јасан увид у сличности и разлике у развојном путу који су Адријана Рич и Арундати Рој прешле од почетне оријентације према уметности као медијуму афективног и интелектуалног самоостварења до спознаје да уметност и љубав, схваћене као стваралачке опције и доследно спроведене, у деструктивном свету нужно воде до императивне жеље за правдом и политичког ангажовања. Теоријско објашњења овог процеса треба да буде успешно подржано релевантним аргументима и формулацијама низа хуманистичких аутора из области културолошких студија, антропологије, и психологије, чиме би се установили позиција и значај ове две ауторке у контексту актуелних контроверзи, док би крајњи исход ове контекстуализације био нека врста повратног ефекта: она би могла да иницира одговорније промишљање већ годинама олако одбациваних, а за духовни оштећанак у ери масовне медијске пропаганде, обмана и тривијализације живота, суштински важних хуманистичких начела о људској потреби за емотивном целовитишћу, истином и универзалном правдом.

9. Подаци о ментору

Проф. др Лена Петровић је од 2004. године редовни професор на Филозофском факултету Универзитета у Нишу, где предаје следеће предмете: Средњовековна енглеска књижевност, Ренесансна енглеска књижевност, Англо-америчка књижевност XX века 1 (Модернизам), Англо-америчка књижевност XX века 2, и Преглед књижевних теорија XX века. Поред превода два романа и једне

антрополошке студије са енглеског, проф. др Лена Петровић аутор је и четири објављене монографије: *У трагању за изгубљеним рајем: Паганска митска традиција у делима Куџија, Томаса и Пекића* (Тибет, Ниш, 1997), *Живот и Времена Ц. М. Куџија* (Свен, Ниш, 2004) *Quest Myth in Medieval English Literature* (Просвета, Ниш, 1999) *Literature, Culture, Identity: Introducing Twentieth Century Literary Theory* (Просвета, Ниш, 2004). Међу њеним ужим научним интересовањима су савремена англофона проза, драма, књижевна теорија и теорија културе. Др Лена Петровић била је ментор за три одбрањене магистарске тезе, и две докторске дисертације чија је израда у току. Пет најзначајнијих радова др Лене Петровић везаних за научну област и тему дисертације кандидаткиње Јадранке Пејановић су:

Lena Petrović, 'Plato's legacy: A Revision', *Facta Universitatis. Language and Literature Series*. Vol. 7, No 1, 2009, str. 1-17, ISSN 0354-4702, UDC 82.0 : 14 **M52**

Lena Petrović, "Remembering and Dismembering: Derrida's Reading of Levi-Strauss", *Facta Universitatis*, Vol. 3, No. 1, 2004, pp. 87-96. UDC 82.09+[82:001.8] **M52**

Lena Petrović, 'Hear the voice of the artist: Postmodernism as a Faustian Bargain', *Teme*, br. 1, Januar - mart, Univerzitet u Nisu, 2011, str. 277-300, UDK 82.02 Postmodernizam. 821.111 – 2.09, **M24**

Lena Petrović, 'Harold Pinter and the Politics of the Absurd', *Teme*, br. 1, Januar - mart, Univerzitet u Nisu, 2011, str. 301-316, UDK 821. 111 – 2.09: 792.9 **M24**

Lena Petrović, 'Play Up, Play Up and Play the Game': On Globalization, Multiculturalism and University, *Facta Universitatis. Series Linguistics and Literature*, 2010, Vol. 8, No.1, pp. 47 – 62. UDC 821.111(73).09. **M51**

11. Научна област дисертације

Научна област дисертације је Англистика, ужа научна област Англо-америчка књижевност и култура, па је и састав комисије одређен у тим оквирима: ментор и оба члана комисије изабрани су из подручја Англистике, и уже научне области Англо-америчке књижевности и културе.

12. Научна област чланова комисије

Проф. др Радмила Настић је редовни професор на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу где је предавала следеће предмете: Средњовековна енглеска књижевност, Ренесансна енглеска књижевност, Увод у америчке студије, Шекспир, Савремена драма на енглеском језику, Харолд Пинтер, Канадска књижевност и култура, Амерички роман 19. и 20. века. Проф. др Радмила Настић објавила је велики број научних радова, као и три научне монографије: *Драма у доба ироније* (Октоих, Подгорица, 1998), *У потрази за смислом/In Quest of Meaning* (Просвета, Београд, 2002) и *Трагедија и савремени свет* (ФИЛУМ, Крагујевац, 2010). Уже поља истраживања су јој теорија драме и савремена англо-америчка драма, а

бави се и постколонијалном књижевношћу, теоријом и критиком. У оквиру студијских боравака своја истраживања више пута је обављала на значајним европским универзитетима и институцијама. Резултате својих истраживања излагала је на водећим светским конференцијама, конгресима и конвенцијама. Др Радмила Настић је била ментор за две одбрањене докторске дисертације и три одбрањене магистарске тезе.

Др Томислав Павловић

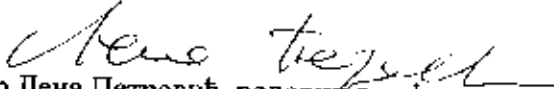
Томислав М. Павловић је рођен у Крушевцу где је завршио основно и средње образовање. Дипломирао је на Филолошком факултету у Београду (Група за енглески језик и књижевност). На истом факултету је завршио специјалистичке и магистарске студије из области теорије књижевности. Докторирао је такође на Филолошком факултету у Београду са темом *Историјски романи Роберта Грејвса*. Ради на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу у звању доцента на Катедри за англистику. Објављује научне радове о модерној енглеској књижевности, приказе и преводе прозе и поезије аутора англосаксонског говорног подручја.

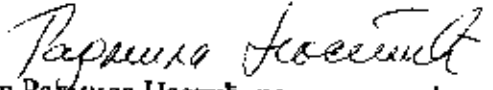
Закључак и предлог

Определивши се за докторску дисертацију под насловом "Ерос и Правда: Редифинисање односа љубави и политике у делима Адријане Рич и Арундати Рој," и интердисциплинарни приступ теми, Јадранка Пејановић је себи поставила сложен и амбициозан задатак. Циљ овог истраживања, као што смо већ предочили, је вишеструк: кандидаткиња предлаже да на основу компаративних анализа репрезентативних узорака из њиховог стваралаштва, пружи јасан увид у сличности и разлике у развојном путу који су Адријана Рич и Арундати Рој прешле од почетне оријентације према уметности као медијуму афективног и интелектуалног самоостварења до спознаје да уметност и љубав, схваћене као стваралачке опције и доследно спроведене, у деструктивном свету нужно воде до императивне жеље за правдом и политичког ангажовања. Теоријски фундирано у релевантним аргументима и формулацијама низа хуманистичких аутора из области културолошких студија, антропологије, и психологије, ово истраживање представљало би вредан прилог текућим контроверзама о међусобном односу ероса, уметности и политике. Под условом да је кандидаткиња успешно спроведе, поменута контекстуализација би могла да допринесе одговорнијем промишљању већ годинама олако одбациваних, а за духовни опстанак у ери масовне медијске пропаганде, обмана и тривијализације живота, суштински важних хуманистичких начела о људској потреби за емотивном целовитошћу, истином и универзалном правдом. Јадранка Пејановић није у свом образложењу навела оквирни садржај тезе, што упућује на закључак да се налази још увек на почетку својих прелиминарних истраживања. Међутим, на основу сакупљене обимне литературе, био-библиографских података, и образложења теме, које сведочи о разумевању сложености и актуелног значаја проблематике којом ће се у раду бавити, Комисија сматра да кандидаткиња поседује академску компетенцију неопходну да ово занимљиво и значајно истраживање успешно обави. Стога предлажемо Наставно-научном већу Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу да Јадранки Пејановић

одобри израду докторске дисертације са темом "Ерос и правда: Редифинисање односа љубави и политике у делима Адријане Рич и Арундати Рој."

КОМИСИЈА:

1. Др Лена Петровић, редовни професор
Филозофског факултета у Нишу

2. Др Рамина Настић, редовни професор
Филолошко-уметничког факултета у
Крагујевцу

3. Др Томислав Павловић, доцент
Филолошко-уметничког факултета
у Крагујевцу

У Крагујевцу,
14. 01. 2012.